

IEMI

Iemiva qara vara kora

Ihura arukovaro qutu viro qaiqaa qaqi himpiro naaruvaini oru vauvaro 10 ihie 15 ihie aitarovaro Iemiva maa uvara qara ntuva tora. Iemiva Ihura qatavano vaiharo Ihura vaiinti nahenti Ieruharemini vaukaqaa raqiki vaura. (*Kaiqa Varora 12:17, 15:13*)

Ieruharemihai ntata raumpirima komanta vo vataini vo vataini otu vau vaiinti nahentika koqe aaraqaa kempukaiqamake variqi vuate tiro, Iemiva maa uvara qara ntuva tora. Ihuva ntita vato vaiintinavuka 12 navuqihairo vo vaiinti vira autu Iemiva vira qamaqova vaura. Ne vi vaiintirara vohaa vivave tivora.

¹ Te Iemika. Kotivavata, Noravano Ihu Karaitivavata, variamanta te vitanta kaiqa vaiintivanoma vai. Isareri anku 12 navuqihai vo vataini vo vataini raumpirimavi otu variakarama te ni uva mantauro.

²⁻³ Ti qata vakaa, ni avatareva vo haika vo haikavano qovaraiqi vairera, kia ni muntukavano qoraiqira vairaiti, ne vi entara tiha, tenavu quahehaqi vairerave tiata.

Tenavu Ihurara kempukaiqaake iriqi viha avatara haikavata aataraiqi vuainaraqaahai tenavu voqavata kempukaiqamavi Kotira aaraqaa homa virara.

⁴ Ne avatara haika aataraiqi vivi, viraqaahai ne kia ahora vaiinti nahenti vairaiti, ne anomake

noruqamavi vaiinti nahentika variqi viha, kia vo haikara aavoqivara.

⁵ Kotiva kia kampaiqi vaiva, viva vo haika nimiharo kia nitiraitiro, paruma keharo nimi vaiva vairara tiro, niqihairo vovano kia koqe avu aato vatairera, viva Kotira irairaro Kotiva vira koqe avu aato amiarira.

⁶ Hauri niqihairo vovano taara aato iriharo Kotira aaraantora. Viva quqaama Kotiva ti kahaqianarove tivakeharo Kotira aaraarira. Taara aato iri vaiva nana haika voqaarae vairo? Vi vaiintiva vaireva, uvaivano namari venta vuru-vike virivike ira voqaarama vaira. ⁷⁻⁸ Vi vaiintiva taara aato utiharo vo aaraqaa vuru rauqi egero vo aaraqaa viri rauqi egero i vaiva vairara tiro, hauri viva Kotirara ti kahaqianarove, tiantora.

Vehi vaiintiaravata airi airaira vatai vaiintiravata tura

⁹ Tinavu qata vakaa vovano vehi vaiinti vairaro Kotiva vira noraiqama kairera, viva quahaari. ¹⁰ Tinavu qata vakaa vovano airi airaira vatairava vira avu aato kenko tiraro tiharo, Ti airaira qumina haikave. Te vehi vaiintiqauma vauro, tinarara iriharo quahaanaro. *Kaampivano/Qinaaravano* inaaraiqa itaqiro viro, aqu ntuva vi vaintema kero, airi airaira vate vaira vaiintivavata inaaraiqa varikero taiqa vuanaro.

¹¹ *Kaampivano/Qinaaravano* koqema kero ite vaivaro nora kuari iteharo tatoqa kaivaro aqu ntuva vi vaira. Tota koqemakero ite vaiva qumina aqu ntuva vi vaintema kero, airi airaira vate vaira vaiintivavata nai kaiqa varaqiro viro, vuru quminama qutu vuanaro.

Qora kaiqavano vaiinti avataainarara tura

¹² Vaiintivano Kotira aaraqaa viharo tavairaro avatara haikavano vira avatairaro viva kia popoharaitiro kempukaiqama kero variqiro virera, Kotiva virara iriharo vira koqema amiteharo virara, Are ekaa enta qaqi variqira vinarave, tianaro. Kotiva nai kauqu aiqiqaa aqukero tiharo, Tiriara muntuka vate vai vaiinti nahentika ekaa enta qaqi variqi vivarave, turara tiro, viva minti tura.

¹³ Qora kaiqavano vo vaiinti avatairera, hauri vi vaiintiva tiharo, Kotiva ti avate vaivo, tiantora. Qora kaiqavano Kotira kia ho avate vaira. Kotiva kia vo vaiintiara qora kaiqa varaarire tiro, vira avate vaira.

¹⁴ Maantima kero qora kaiqavano vaiinti hampiqamake vaivaro qora kaiqa vare vaira: Vaiintivano nai avu aatoqihairo qora kaiqa varaainarara iriqiro vivaro nai avu aatoqihairo irite vai uvava vira kuntama varero ¹⁵ vi kaiqara varaane ti vaivaro qora kaiqa vare vaira. Viva qora kaiqa varaqiro viro, vira kaara vuru qutu vuaina haikara varero vuru qutu vi vaira.

¹⁶⁻¹⁷ Ti qata vakaa, Kotiva kia vaiintivano qora kaiqa varaarire tiro, vira avataanarove. Vovano una uva minti tirera, ne vira uvara quqaa uvave tivora. Ekaa koqe haikavano Kotiva inaihairo tuvi vaira. Ekaa naaruvaini ite vai haikara autukero vataiva, Kotiva, viva koqe haikaqai tinavu timi vaivama vairo. Naaruvaini ite vai haikava itakero qimpakero i vaivarovata, Kotivaqai qaqi itaqiro vi vaivama vairo.

¹⁸ Kotiva tinavuara vika ti vaintima vaivarave tumanta tenavu vira quqaa uvara quqaave

tivake, vira vaintiqamavi vaunara. Avuni iratero aqutatai tavara voqaara tenavu hoqare vira vaintiqamavi vaunara.

Ne Kotira uva qumina iriha vira kaiqavata kia varevorave tura

¹⁹ Mpo, ti qata vakaa, ne maa uvara iritaata: Ne vovano tina uvara naane vaaka iri, viraqaahai qakomake nenta uva tiva amiata. Kia vaaka arara itaira tiroriata.

²⁰ Vaiintivano vaaka arara itainaraqaahairo kiana Kotiva avuqavuqi vaira okarava qo-varaiqianaro. ²¹ Vi uvarara irihama ne hampi ni vai okararave, ekaa qora kaiqa vare vai okararave, qaqira kaata. Ne nenta autu vara muntuvi vatainiqamake Kotiva ni avu aatoqi vataina uvara, vi uvara iriqi vi vaivaro Kotiva ni kuvantu nimitaarira.

²² Ne Kotira uva iriha qumina vaiha kia vira kaiqa vararaiti, ne nentara unahaa tiha tenavu homa vauro tivora. Ne vira uva iriha vi uvava tintemake niha kaiqa varaata.

²³ Vaiintivano Kotira uva iriharovata, kia vira kaiqa vararaitiro qumina vaiva, vi vaiintiva *memontaaraqihairo/inupiqihairo* nai viri tave vai vaiintira voqaarama vairo.

²⁴ Vi vaiintiva *memontaaraqihairo/inupiqihairo* nai viri taveharo te maantimake vauraukave tivakero, viraqaahairo vaaka nai viri tavaira tau-ruke vaira.

²⁵ Vaiintivano Kotiva mpeqa uva tivataira anomakero iriqiro viharo kia tauru karaitiro,

qaqi iriqiro vi vairava vairaro Kotiva vira kuvantu amiteharo viva ekaa kaiqa vare vainara koqema amitaanaro.

²⁶ Vaiinti vovano te Kotira uva iri vaura vaiintikama vauro tivakeharo kia nai noqaa koqemakero raqikiqi virera, vira uvavano una uvaqai vairaro viva te Kotira uva iri vauraukama vauro ti vai uvavavata qumina uvaqaima varianaro.

²⁷ Maantima kero vaiintivano Kotira tinavu Qora vira aaraqaa avuqavuqama kero niharo vira autu tuaheraanaro: Vi vaiintiva viqa vaiintinavuvata, tentoqa nahentinavu maara vare vaikavata, oru kahaqama nimitaarira vaiintivama varianaro. Viva mintiaqiro viharo vataihainaa okaravano ti ravaaqavu kaantorave tivakeharo avuqavu ni vaira vaiintivama varianaro. Minti vaina vaiintirara Kotiva tiharo, Quqaa viva ti aaraqaa ni vai vaiintivavema, tianaro.

2

Ekaa vaiinti nahenti vohaa qarama nimitaate tura

¹ Ti qata vakaao, tinavu Noravano Ihu Karaitiva viva ekaa naaruvaini vai haikaraqaa raqiki vaiva vaimanta ne vira uva iriqi viha, vo vaiinti taveha qora vaiintive tivakeha vo vaiinti taveha koqe vaiintive tivora.

² Ne ruvaagumavi vainaini tavaivaro vovano nai kauquqi *kori* oriqohai autute *ringira* hampakumatero koqe utavaaqa nonku tairava anintairaro vehi vaiinti vovano nai utavaaqa nihiqama vinara nonku tairava, vivavata anintairera, ³ hauri ne koqe utavaaqa nonkina vaiinti-

rara tiha, Koqe tainta maini oquvuane, tivake vehi vaiintiaara, Mini qaqi himpите variane. Qaqi vatakanta oquvira variane, tivora.

⁴ Ne mintima keha vaiinti raira kevora. Ne mintimake vaiinti raira kaivera, ne qora *ko* raire vai vaiintira voqaara vaiha, qora okarara irihama mintivarave.

⁵ Ti qata vakaaao, te tiari iriata. Kia airaira vataa vaiinti nahenti variamanta vataini variaka vikara ne vehi vaiinti nahentive ti variavarovata, Kotiva vi vaiinti nahentika kaamate vaira. Vika Ihurara kempukaiqaake iriqi vivi, Kotira vatuka varevara. Kotiva nai kauqu aiiqaa aqukero tiharo, Tiriara muntuka vate vai vaiinti nahentika vikama ti vatuka varevarave, tura.

⁶ Vehi vaiinti nahenti mintimake variamanta ne vika nutu vara vataniqamake variarave. Taukae ni airi maara nimiti viha, ni rarau vareha *ko* iri variaka nivuqaa vuru ke variarave? Airi airaira vataaka, vika minti variarave. ⁷ Ne Ihura vainti variamanta airi airaira vataaka, vikama Ihura autuara qora autuve ti variarave.

⁸ Kotiva avuhainaava maa uvara tiva taiva mintima tiro:

Ninara antuqa arinantema kera vo vaiintiaravata antuqa arirara variane, tura. (*Wkp 2:8*)

Ne vi uvara iriqi vivera, ne avuqavuqamake variqi vivara. ⁹ Ne vo vaiinti koqe okara autu amite, vo vaiinti qora okara autu amite i vaivera, vira kaara Kotiva niara ne ti uva raqa kaavo tivakero niqaa uva vataanaro.

¹⁰ Vaiintivano Kotiva tivatai uvara ekaa iriqiro viharo vohaiqaqai raqa kairera, Kotiva vira kaara

tiharo, Are ti uva vohaiqa raqa kehara ekaa uvama raqa kaarao, tianaro.

¹¹ Kotiva tiharo, Kia naata vaati vare okarara raqa kaate, turave. Kotiva vi uvara tuva, viva qaiqaa vo uvavata tiharo, Kia vora arukaane, turave. Ne kia naata vaati vare okarara raqa karaiti, vaiintiqa aru kaivera, ne Kotira uva raqa kekama vaivarave.

¹² Ihuva ni kuvantu kaimanta ne vira vainti variarara ti, ne koqe uva tivaqi viha koqe kaiqaaqi vare vaivaro Kotiva kia niqaa uva vataarira.

¹³ Ne maa entara kia vorara vorara aaqurihama nimitaivera, naantiara Kotiva ko tiharoma nintavata kiama aaqurihama nimitaanaro. Ne vorara vorara aaqurihama nimitaivera, homa ne ko aatara kevara.

Ne Ihura uva iriqi viha hauri vi uvara kia avataqi vivorave tura

¹⁴ Ti qata vakaao, ne tavaivaro vaiinti vovano, Te Ihurara kempukaiqamake iriqi vi vauraukave, tivakeharo kia koqe kaiqa varaqiro virera, vira uvavano quminaiqama viraro Kotiva kiama vi vaiintira kuvantu kero vitaanaro.

¹⁵ Ne tavaivaro niqihairo ni qata vakaave, aura nakaa vovano kia ho utavaaqave karave vatairera, ¹⁶ ne vira kia kahaqiraiti, qumina virara tiha, Koqe kara nehara koqe utavaaqa nonkuane, ti vai uvava kia ho vira kahaqianaro.

¹⁷ Vira voqaara ne kia voka voka kahaqivera, ni kaiqavano kia koqe kaiqa vairamanta ne Ihurara quqaa vivave ti vai uvava qumina uvaqaima varianaro.

¹⁸ Vovano ti uva aatara kareva auti vaiharo mintima tianaro: Homa vaiinti vovano Ihurara kempukaiqama kero iriqiro vi vairaro vaiinti vovano koqe kaiqaiqai varaqiro vuanarove, tirera, te nai vira minti tiva amirera: Are nantiakerae kia vora kahaqiraitira, kia koqe kaiqa vararaitira, Ihurara kempukaiqama kera iriqira vinarave? Te voka voka kahaqama nimitaqi vi vaiha Ihurara kempukaiqamake iriqi vi variarirara are homa ti uvavano quqaa uva variainarara tavenarave, tirara.

¹⁹ Are quqaama Variqa Kotiva vohaiqavanoqai vaivo, tianara. Are koqemama minti tira. Ho tovevaana vikavata quqaama Variqa Kotiva vohaiqavanoqai vaivo ti variara. Vika minti tivakehama voqamake aiqau kauqu ntiri ntiri i vaimanta qeteha variara. ²⁰ Ai avu aatovano hampiqama vivara variarao. Ai avu aato kenko tirara iriane. Are kia voka voka kahaqama nimitaraitira, kia koqe kaiqavata vare vairera, are Ihurara quqaa vivave ti vaira uvava qumina uvaqaima varianaro.

²¹ Tinavu kaivaqava Eparahaamiva Kotira uva iriharo nai maaqu Aisaakira varakero Kotira iha quara amitareva auti vauvaro Kotiva vira kaiqa taveru tiharo, Te ariara avuqavu ni varianana vai-intirave turo, tura. Kotiva Eparahaamira kaiqara iriharo minti turama. *(Okara 22)*

²² Are kiae tavera? Eparahaamiva Kotira uvara quqaave tivakero viraqaahairo viva tuntema kero koqe kaiqa varora.

Eparahaamiva Kotira uvara quqaave tu uvavavata, viva koqe kaiqa varovavata, vitantavano nai kahaqi nai kahaqamaqi vi vaura. Viva koqe

kaiqa varoraqaahairo viva Kotirara quqaave tu uvava ho vaura.

²³ Eparahaamiva mintiaqiro vurara tiro, Kotira vukuqi qara ntuvato uvava vivau vaura. Mintima tiro:

Eparahaamiva Kotira uvara quqaave tuvaro Kotiva tiharo, Are ti uvara quqaa uvave tiaramanta te are tiana uvara irihama ariara avuqavu ni variana vaiintirave turo, tura. *(Okara 15:6)*

Virara iriharo Kotiva Eparahaamirara tiharo, Viva ti tonti vaiintima vaivo tura.

²⁴ Ne vi uvara irihama maa uvara okara kankomake iriata: Vaiintivano kia koqe kaiqa vararaitiro tiharo, Te Kotira uva iri vauro, ti vaina vaiintira Kotiva kia vi vaiintirara avuqavu ni vai vaiintirave tianaro. Vaiintivano Kotira uva iriqiro viharo koqe kaiqavata vare vaina vaiintira, virara Kotiva avuqavu ni vai vaiintiravema tianaro.

²⁵ Haaru hampi nariro ni vau nahentiva Rehaapiva Isareri iqoka vaiintitanta ampeqireka anutanta nai naavuqi kukeqakero, vitanta ka haqumanta vitanta ho evaara vo aaraqaa ruqemake anirante vurara tiro, Kotiva Eparahaamirara tuntemakero, Rehaapira kaiqaravata iriharo virara, Viva avuqavu ni vai nahentirave, tura. *(Iosuaa 2)*

²⁶ Tenavu irunarave. Vaiinti maraquravano kia vira vaata hampata vairaro vira vaatavano qumina qutu vuaina vaatavama varianaro. Vira voqantemakero Ihurara quqaa vivave ti vai uvava kia koqe kaiqa hampata vairera, vi vai-

intiva Ihurara quqaave ti variarirava qumina uvaqaima varianaro.

3

Nenta maaqiriqaa koqemake raqikiqi vuate tura

¹ Ti qata vakaa, tenavu Kotira maara okara tiva nimi vauna vaiintinavuka variariraro naantiara Kotiva tenavu vare vauna kaiqara voqavata anomakero rairakero tavaanarove. Virara irihama hauri niqihai airi vaiinti vi kaiqara varareka auti vaivora.

² Airi enta tenavu ekaa avuqavuqaakeha kaiqa vararerave tivakehavata, hampiqamake vare vaunara. Vaiintivano kia ekaa kaiqa hampiqamakero vararaitiro vairera, vi vaiintiva kia ahora vaiintivano vairaitiro, viva mpeqa vaiintima varianaro. Viva nai vaataqaa koqema kero raqiki vaira vaiintivama varianaro.

³ Tenavu vire iainanaini *ohivano* vuarire ti, tenavu *aini* inaraiqa vira noqi aaqu amite naaquntaqaa utu varauraro *ohi* norahaavano tenavu vire una aararaqai vi vaira.

⁴ Ne *sipiaravata* iriata. *Sipi* norauhaavano vaivaro uvaivano uti vaivaro *sipi* aiqi inaaruruqohairo tuqantaa kaivaro *sipivano* vaiintivano vire i aararaqaa vi vaira.

⁵ Vira voqaantema kero, vaiinti maaqiri inaarauruvano vaiharovata, nora kaiqa vare vaira. Ho tavaata. Iha auru inaarauruvano itaqiro viharo nantave ahakave ekaa itake vaira.

⁶ Vaiinti maaqirivano qora uva tiharo iha auru itaintema kero, vo haika vo haika qoraiqamake vaira. Qora uvavano maaqiriqaahairo

qovaraiqi vaiharo ekaa vaata qoraiqamake vaira Sataanira vatukaqihairo ihavano anirero vaiinti maaqiriqaa ite vaivaro viva variqiro viharo qora kaiqa vo kaiqa vo kaiqa vare vaira.

⁷ Vaiintivano ekaa aantau vahive, memaruve, havukave, ekaa vi haikara tumuntaarirava ho vaivarovata, ⁸ viva nai maaqiri tumuntaarirava kia ho vaira. Maaqirivano vaireva, viva nai varaataa ivaro qora kaiqa vare vai haikavama vairo. Vaiinti aruke varia uhiakaava maaqiriqima mpige vaira.

⁹ Tenavu maaqiri viraqohai Nora Kotira tinavu Qorara quaheha variaina uvara tivake, viraqaa-hai qaiqaa qoqaraa maaqiri vohaa viraqohai vaiinti vo Kotiva nai voqara autukero vatairara vaaquqama vuane ti vaunara.

¹⁰ Ike, vohaa noqihairo quahe vaira uvavavata, qora uva tiva amite variaina uvavavata anire vaira.

Ti qata vakaa, tinavu noqihairo kia mintiataarave. ¹¹ Hoe aruvuqihairo koqe namarivanovata hunkavi namarivavata nte varianarove? Kia hove.

¹² Kaivuvano kia kampu tava irate vairave. Tauveravano kia kaivu irate vairave. Are hunkavi namariva nte vairaqihaira kia ho koqe namari kaqenarave.

Koqe uvaravata koqe avu aatoravata tura

¹³ Niqihairo vaiinti vovano koqe uva iri vai vai-intivave, koqe avu aato vai vaiintiva vairoe? Vi vaiintiva kia nai autuara noraiqaakero iriraitiro, viva koqemakero variqiro viharo koqe kaiqa vare

vairamanta vaiinti nahenti vira kaiqa tavehama virara koqe vaiintive tivara.

14 Vaiintivano vo vaiinti koqema amitaainara kaara ne vira toma amiterave, ne nentaraqai iriha nora vaiinti vairerave tivakeha, nai aatarake nai aatarake i vairave, ne minti minti ivera, ne kia ho nentara tiha, Tenavu koqe vaiinti nahentima vauro, tivara. Ne minti tiha ne nenta qora kaiqa varerara una uva tivora.

15 Vi avu aatova kia naaruvaihairo qovaraiqiraitiro, viva vataihairo qovaraiqama vi vaira. Sataaniva vi avu aatora qovaraiqamake vaivaro vaiintivano vi avu aatora irikeharo qora kaiqa vare vaira.

16 Vo vaiintivano vo vaiinti koqema amitaainara kaara vaiinti nahenti vira toma amite vaiha vika nariaraqai iriha, nora vaiinti nahenti vairerave ti varianaini maa haikavavata varianaro: Hampi okara vare vaivave, qora kaiqa vo kaiqa vo kaiqa vare vaiva mini varianaro.

17 Vataihainaa okaravano mintima vaivarovata, naaruvaihairo Kotira avu aatovano vo avu aatoma vairo. Avuniqamakero vira avu aatovano vaireva, koqe avu aatoqai vaivaro vaiintivano vi avu aatora avataqiro virava koqe kaiqaqai varaqiro vuanaro. Viva kia antua uva tiraitiro, qihaaqama nimitaqiro viharo, kia nai uvaqai iriraitiro, viva vo vaiinti uvavata iriqiro vuanaro. Viva vorara vorara ike mpo tiva nimitaqiro viharo viva vika koqema nimitaqiro vuanaro. Viva viravata voravata vohaa uvaqai tiva nimitaqiro vuanaro. Viva kia unaqaraiqaa keharo Kotira kaiqa vara amitaanaro.

18 Tenavu vokiaka qihaaqama nimitaqi viha vohaara vainti variaina okararaqaaairo avuqavuqamake nuaina okaravavata qovaraiqianaro.

4

Vataihainaa okarara antuqa ari vairara tura

¹ Ne variavaro taraqihairoe antua uvavanove, iqoka raqi vai uvavave anire vaivo? Kaiqe te ni tiva nimiari. Ni avu aatoqihairove ni muntukaqihairove qora kaiqa, vo kaiqa vo kaiqa varevaqai anireharo niqaa raqikireva auti vaiharo ni avutaqivata iqoka raquqiro vi vaira.

² Ne vo haika vo haika varareka auti vaiha kia ho vi haikara vare viraqaahai ne tiha, Kaiqe vaiinti arukeha vi haikara varaare, ti variara. Ni muntukavano vo haikara nti vaimanta ne vi haikara kia vararaiti, vira kaara ne antua uvaqai tivaqi viha, iqoka raqi variara.

Ne ni muntukavano vai haikarara Kotira iraataara vaimanta ne kia virara iraraiti, ne kia vi haikara vare variara. ³ Ne Kotira aareha, hampiqama keha vira ire variarara tiro, Kotiva kia vi haikara ni nimi vaira. Ne nenta qumina quaheraraqai iri vaiha Kotira aare variara.

⁴ Nai qorainti qaqira kero vo qoraintintiro hampi ni vai nahentira voqaara ne variara. Ne kiae iriavo? Ne vatani vai haikarara tontiqihama ne Kotira navutaiqama amite variavo. Vata maqaahainaa haikara iriqiro viharo vi haikara tontiqi vairava, viva Kotira navutaavama variararo.

⁵ Kotira vukuqi vi uvarara qara ntuvatora ne virara qumina uvave tivora. Mintima tiro: *Tinavuara Kotiraraqai muntuka vataate tiro, Kotiva nai Maraqura tinavu timirave, tura.*

⁶ Kotiva tinavuara vika qora kaiqa aatara kaate tiro, viva tinavu aaqurihama timiteharo koqema timite vaiva vaira. Kotira vukuqi mintima tiro: *Nai autuaraqai iri vaina vaiintira Kotiva qoririma amitaanarove. Kia nai autuara iri vaina vaiintira Kotiva vira aaqurihama amiteharo vira koqema amitaanarove, tura. (Uva Maara Koqera 3:34)*

⁷ Ne nenta autu vatainiqaa keha Kotira vevaaraini variata. Sataaniva ni naatara kaantorave ti, ne kempukaiqamake variqi vivaro viva ni mini kero aiqututero kantama vuarire.

⁸ Ne Kotira aumanto oru vaivaro Kotiva ni aumanto variarira. Vaiintivano nai kauquqaahairo painaama hiqama kainantemake, ne qora kaiqa vare vaika nenta muntuka hiqama kaivaro qora kaiqavano kia niqi variarira. Ne Kotira avataqi vuro tivakeha taara aato iri variaka, nevata nenta muntuka hiqama kaata.

⁹ Ne nenta qora kaiqa vare vairara kia naarahiha quaheha vairaiti, ne vira kaara ni muntukavano qoraiqira iqi rateha variata. ¹⁰ Ne Nora Kotira avuqaa nenta autu vatainiqama kaivaro Kotiva ni autu noraiqama kaarira.

Ne nenta navunaaka pupitevorave tura

¹¹ Ti qata vakao, ne kia nai turoqarama amite nai turoqarama amite iha variata. Nai qata vakaara turoqarama amiteharo pupite vaiva, viva *iasira* voqara vaiharo Kotiva tivatai uvaravata pupite vairave.

„Niqihairo vovano minti vairera, te virara mintima tirara:„ Are mintimaqira viharama are *iasira* voqaara Kotira uva rairakehara vira uva kia avataqira vi variarao.

¹² Kotiva nai vivaqai vi uvara tivatairave. Nai vivaqai vaiinti nahentiara koqe vaiintive qora vaiintive ti vairave. Nai vivaqai *ko* tivakeharo vaiinti vehakuma amite vairave, vira aru taiqake vairave. Are ta vaiintiva vaiharae nena kena vaiinti nahentiara pupitehara variarao? tirara.

Hura qovaraiqiaina haikara ne vate kia kankomake iriarave tura

¹³ Ne hini vaiintinavu tiha, Kaiqe vateve hurave tenavu nora vatuka voqi oru vaiha, vohaa ihiaara monu kaiqa varaqi viha airi monu varaare, ti variaka, ne iri vaiqe te ni uva vo tiva nimiari.

¹⁴ Hura qovaraiqiaina haikarara ne kia kankomake iri variara. Ne qaqi variqi vi variava nana haika voqaarae vairo? Kaiqe te virara ni tiva nimiari. Tonavuvano toqaqi hihipaama viro inaaraiqa varikero ruqema vira voqaara ne qaqi variqi vi variava vira voqaarama vairo. ¹⁵ Virara irihama ne kia te minti minti irerave tiraiti, ne mintima tiata: Kotiva tiriara hove tirera, te minti mintirerave, tiata.

¹⁶ Vate ne nenta nutuqai viriniqi vaiha ne nenta mahutaqai ti variavo. Minti ti varia okarava qora okarama vairo.

¹⁷ Vaiintivano tiharo, Vi kaiqara koqe kaiqa varaataara vaimanta te qaqirake kia vararerave ti vairava, vi vaiintiva Kotira uva raqama kaanaro.

5

Airi airaira vataakara tura

¹ Ne airi airaira vate variaka maa uvara iri-ata: Oho, ne naantiara voqamake qoraiqamavi entarara irihama, maa entara iqi rataqi vihama ike mpo tivaqi vuate.

² Ni onaanavano ntera vuariravama vaivo. Oqokavano ni utavaaqa nama kaariravama vaivo. ³ Ni *kori* orive, ni *silvaa* orive, uvairiqama vuariravama vaivo. Naantiara uvairiqama vuarirava niqaa uva vateharo iha auruvano itainantema kero, ni vaata namaqiro viharo taiqa kaanarove. Ne airaira ruvaqumake vaterara iriqi viha, maa vatara taiqa kaaina entarara kia iriraiti variavo.

⁴ Tavaate: Ni kaiqa vaiintinavu ni kara qantu nimate variamanta ne monu nimihama hini monu tuate hini monuqai vika nimi variarave. Ne minti variamanta ni kaiqa vaiintinavu vira kaara ike mpo ti variavaro Kotiva naaruvaini iqoka vaiintiqaqaa raqiki vaiva, viva vika uva iri vairave.

⁵ Ne vataini vaiha koqe haika, vo haika vo haika vateha ne nentaraqai iriqi viha, nenta quaheraraqai iri variarave. Ne airi kara namaqi vi variavaro ni vaatavano noruqe vaimanta nentavano nenta aruke entara qeramate variavo.

⁶ Qora kaiqa kia vare varia vaiintika variamanta ne qumina vikaqaa uva vateha vika aruke variarave. Vika kia ni qoraiqama nimate variamantavata, ne qumina vika aruke variarave.

Ihura veka vaiha muntuka paruma keha variate tura

⁷ Ti qata vakaa, ne Noravano qaiqaa tuvuaainara veka vaiha muntuka paruma keha vaivaro tuvuarira. Ne kara ututai vaiintirara irihama variata. Viva kara ututero kia vaaka qantukero naraitiro, viva qaqi vaiharo aaqu veka vaivaro koqe aaquvano rivaro kara qampiqaaviro mpe-qaiqama vivaro viva oru qantu varero viri ne vaira.

⁸ Nevata vira voqaara Ihura veka vaiha muntuka paruma keha variata. Noravano tuvuaina entava aumanto vairara ti, ne kempukaiqamake variqi vuata.

⁹ Kotiva niqaa uva vataantorave ti, ne kia nuntu nauntu tiraiti, kia nai ati nai ati iata. Nora *Iasivano* anirero qentiana vaiharo uriqetareva auti vairo.

¹⁰ Ti qata vakaa, haaru paropeti vaiintinavu Kotira autuara iriha kia qetaraiti, vira uva tiva nimiqi vi vauka, ne vikara iriteha variata. Vika aihavu haikara vareha muntuka paruma kehaqai vaura. Nivata qoraiqama nimate entara nevata aihavina haikara vareha muntuka paruma keha paropeti vaiintinavuara iriha, nevata vika variqi vi vauntemake variqi vuata.

¹¹ Haaru paropeti vaiintinavu qoraiqama nimate vaumanta vika kia Kotira kaiqa qaqira karaiti, kempukaiqamake vare vaurara ti, tenavu vinavukara tiha, Vika Kotiva koqema nimate vau vaiintikave, tunara.

Iopuva tinavu kaivaqava, vivavata muntuka paruma kero vau vaiintivama vaura. Ne vi vaiintirara iriara. Iopuva nora maara varo entara kia Kotira qaqira karaitiro, viva muntuka

paruma kero variqiro vi vauvaro, viraqaahairo Noravano Kotiva vira koqema amiteharo vira qaiqaa noraiqama kora. Noravano anomakero tinavuara ike mpo tiva timiteharo aagurihama timite vaivama vairo.

Kauqu aiqiqaa aqukaaina okarara tura

¹² Ti qata vakaa, kaiqe te Kotiva anomakero qioqama taina uvara ni tiva nimiari. Ne kauqu aiqiqaa aqukeha uva tirera, kiama naaruvaihainaa haika autuqaave, vataihainaa haika autuqaave, vo haika autuqaave tiraiti, ne uva tivaqi vihama, eo tivera, eoqai tiata. Ne kiave tivera kiaveqai tiata. Ne minti tivaro Kotiva kiama niqaa uva vataanaro.

Kotira aare kempukarara tura

¹³ Niqihairo vaiinti vovano nora maaraqi vairera, vi vaiintiva Kotira aaraarira. Vovano quaheharo vairera, viva ihi tiharo Kotira autu tuahera kaarira.

¹⁴ Niqihairo vovano rovava varairera, viva *elda* vaiintinavu naarama kairamanta vika ruvaaqumavi vaiha tinavu Nora Vaiinti autuqaa vahavera viraqaa aqu amiteha, Kotira aarama amitaata.

¹⁵ Ne mintiake Kotira aareha tiha Kotiva quqaama vira koqema kaanarove tivaro Kotiva vira koqema kaarira. Noravano vira rovava taiqa amiteharo viva qora kaiqa varaaina uvaravata nunka amitaanaro.

¹⁶ Ne vi uvara irihama kia nenta qora kaiqa vare uvara kukeqa karaiti, vi uvara qoqaa tiva qovaramake nai tiva ami nai tiva ami iata. Ne mintiaqi viha nariara nariara iriha Kotira aaraivaro

viva ni rovara taiqa nimitaarira. Avuqavu ni vai vaiintiva Kotira aare vai uvava, kempuka vaivaro Kotiva vi uvara iri vaira.

¹⁷ Tinavu kaivaqava Elaitaava, vivavata tinavu aanarero qaqi vaiintivano vaura. Viva kia aaqu ruarire tiro, Kotira kempukaiqama kero aarovaro Kotiva vira uva iruvaro aaquvano taaramo ihi hini ihi tavaaranavata varakero kia aaqu rura.

¹⁸ Kia aaqu ruvaro viraqaahairo Elaitaava aaqu ruarire tiro, Kotira qaiqaa aarovaro naaruvai-hairo nora aaqu ruvaro karavano koqema kero qampiqora. *(1 King 17:1; 18:41)*

Vaiintivano koqe aara qaqira kaainarara tura

¹⁹ Ti qata vakaao, niqihairo vovano quqaa uva qaqira kero qora aaraqaa nireva viraro viraqaahairo vovano vira vitero koqe aaraqaa vuru kaaina vaiintirara tirera. ²⁰ Vira kahaqama amitairaro qora aara qaqira kero orurantero aniaina vaiintiva kiama ekaara qutu vuanaro. Kotiva vi vaiintiva qora kaiqa varaaina uvara, vo uva vo uva nunkama amitaanaro.

Kotira Uva
The New Testament and portions of the Old
Testament in the North Tairora Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Olpela Testamen
long tokples Tairora long Niugini

copyright © 1979, 1994, 2005, 2008, 2009, 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tairora

Dialect: North Tairora

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-05-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

909b265f-c886-56ae-b943-fdc12fe46c5e